

הלכה למעשה

שיעורו השבועי של מורנו הגאון הרב אופיר יצחק מלכא שליט"א

פרשת בשלח
תשפ"ה

עלון מס'
104

דיני בורר חלק ג'

נושאי השיעור *

א. גדר תערובת. ב. בורר בספרים, בגדים, כלים ומשחקים. ג. פיזור התערובת. ד. ברירה בחדר חשוך. ה. ברר בטעות מה שאינו חפץ. ו. מיון בין חפצים והיתר נטילה מהתערובת כל הבא ליד. ז. פיגוי סכומים מהשולחן. ח. תערובת של מוצק בתוך נוזל.

להפרידם כרצונו. ונמצא שרק כשיש שלושה פריטים ומעלה מעורבבים, הם מוגדרים כתערובת ושייך בהם דיני בורר.¹

לפיכך צלחת ובתוכה עוף ועצם בלבד, מותר להפרידם כרצונו, וכן סלסלה ובה תפוז וקלמנטינה, דכיון שיש רק שני פריטים אין על זה שם תערובת, וכשאין תערובת לא קיימים דיני בורר, והוא הדין בשני ספרים או שני בגדים.

ב. בורר בספרים, בגדים, כלים ומשחקים

הט"ז (סק"י) מוכיח מהגמרא בשבת (עד ע"ב) דכשם שיש בורר במאכלים, כך יש בורר בחפצים אף שאינם גידולי קרקע כגון ספרים, בגדים וכלים, דכל שמפריד בין שני מינים הוא בורר גמור.² ולכן יש לקחת מה שחפץ בו כעת ולא להניחו לאחר זמן, וכן לא ליתול את מה שאינו חפץ בו עתה, וכן פסקו רוב האחרונים,³ וכן פסקו המשנ"ב (סקט"ו) והכה"ח (אות ל"ט).

לפיכך סלסלה עם בגדים שונים [או מידות שונות, או צבעים שונים כשיש הקפדה על הצבע], אסור לברור מתוכה בליל שבת בגד כדי ללבושו בשבת בבוקר, דהרי זה בורר אוכל מתוך פסולת לאחר זמן, אך אם יוציאנו סמוך ללבישתו מותר.⁴

כמו כן שני סוגי משחקים שהתערבבו יחד, אסור למיין ביניהם כדי להחזיר כל משחק לקופסא שלו, אלא יחזירם במעורב ואחר השבת ימייין ביניהם.

וכן ספרים המונחים בערימה על השולחן, אסור לקחת ספר מתוך הערימה על מנת להשתמש בו לאחר זמן, אלא יוציאנו רק סמוך ללימודו.⁵

א. גדר תערובת

ברמב"ם ובשו"ע מבואר דדיני בורר קיימים רק כשיש תערובת של כמה אוכלים או חפצים, אך אם אינם מונחים בתערובת, אין דיני בורר ומותר ליטלם כרצונו.⁶

הפוסקים⁷ כותבים דהגדרת תערובת נקבעת לפי דעת בני אדם, אם נחשבים הדברים כמעורבים זה בזה וכקבוצה אחת, הרי זה תערובת, אך אם אינם נראים כתערובת וכקבוצה אחת, אלא כיחידים כל אחד לעצמו, הרי שאין זה תערובת ומותר ליטלם כחפצו. אך יש פוסקים החולקים וסוברים דרק כשהפסולת והאוכל או ב' מיני האוכלים מעורבבים, הוא מוגדר כתערובת, אך אם הם נמצאים אחד ליד השני, אין בזה דיני בורר. ולמעשה יש לאסור בזה כסתימת רוב הפוסקים, אך אם הם ב' מיני אוכלים והם חתיכות גדולות המונחות ליד השני מותר ליטלם כרצונו (כמבואר במשנ"ב בסק"ד ע"י התרומת הדשן).

לפיכך אם יש לפניו בצלחת כמה סוגי מאכלים, או אוכל ופסולת, מוגדרים הם כתערובת אף שמונחים אחד ליד השני ואינם כלולים יחד, והוא גם כשאינם נוגעים אחד בשני אלא סמוכים זה לזה, ויש להקפיד על דיני בורר בהפרדתם.

אך אם הם רחוקים אחד מהשני [כפי שמצוי במנות גורמה], כתב האור לציון (עמוד ר"מ) דאין זה בגדר תערובת, משום שאין זה נראה כתערובת וכקבוצה אחת, אלא כל אחד לעצמו, ובאופן זה מותר ליטלם כרצונו.

השביית השבת (סק"ח) כותב דשני פריטים יחד אינם בגדר תערובת, ומותר

א. כן מבואר ברמב"ם ובשו"ע כאן שכתבו היו לפניו שני מיני אוכלים מעורבים. וכן מוכח בתרומת הדשן שהביא כאן הב"י, וכן מבואר בביה"ל (ד"ה לאכול מיד).

ב. הגרש"ז אויערבך (שו"ש סק"ד-ב), הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי ח"ו עמוד מ"א) והחזו"ש (פכ"ה סק"ג).

ג. והביא לזה ראה מהגמרא בשבת (קט"ז ע"ב) דעכבר בתוך בשמים מותר להוציאו, וע"כ שאין זה בורר פסולת מתוך אוכל, היות ואין כאן הרבה דברים מעורבים. נוצ"ל דאותם בשמים היינו גוש בשמים ולא חתיכות בשמים או שחוקים, דאז הרי זה תערובת היות ויש כאן הרבה דברים.

ד. מהא דאמר רבא האי דעבד חביאת חייב משום ד' חטאות וחשיב רש"י בורר ביניהם.

ה. אך יש חילוק ביניהם, דבמאכלים שיעור החיוב הוא כגורגרת, כמבואר ברמב"ם (פ"ח ה"א), הביאו הבה"ל בס"א ד"ה בקנו ותמחו, אך בכלים וכדו' מבואר בכלכלת שבת (בורר אות ה') ובכה"ח (אות ל"ט) דחייב בכל שהוא. ובמאכלים צריך שיהיה גורגרת באוכל לבד ולא ביחד עם הפסולת, כמבואר בפמ"ג (משב"ז ס"ק י"ג) ובמנחת חינוך (בורר סוף אות ה').

ו. תוספת שבת (סק"י), פמ"ג (סימן שכ"א משב"ז סק"י), והביא לזה ראה מהתרומת הדשן והרמ"א כאן שכתבו שיש בורר בשני מיני דגים אף שאינם גידולי קרקע, גר"ז (ס"ח), חיי אדם (כלל ט"ז ס"ה), אגלי טל (סי"ב).

ובחזו"ע (שבת ד' עמוד ר"ד) הביא מחלוקת אם יש בורר שלא בגידולי קרקע, וסיים (עמוד ר"ט) דהוי ספיקא דדינא וחזי לאצטרופי עם ספק אחר. וכונתו רק עם עוד ספיקות כמו שמבואר בדבריו בכמה מקומות (יביע אומר ח"ה סימן ל"א, חזו"ע שבת ד' עמוד ר"ד), אך גם לשיטתו אין לצרפו לספק אחד לעשות ס"ס, דרוב מוחלט של הפוסקים דעתם לאסור ברירה אף בדבר שאינו גידולי קרקע.

ובאור לציון (פלאי תשובה ד') כתב לחדש שכלים ובגדים והדומה להם שאינם גידולי קרקע, איסור ברירתם הוא מדרבנן. אך בפוסקים הנ"ל מוכח שזה דאורייתא, ובפרט בדבריו הט"ז מהר"א מהגמרא בשבת.

ז. ובטעם ההיתר בזה ביאר הערוך השולחן (ס"ט), הביאו השביית השבת (סק"ו), דהרי טעם ההיתר אוכל מתוך פסולת לאלתר הוא משום דזה דרך אכילה, ואף ברירת בגדים או כלים סמוך לשימוש בהם מותרת משום דנחשב דרך שימוש.

ח. אך נראה דאם לומד כעת זמן ממושך נושא מסויים ולשם כך צריך מספר ספרים, מותר לברור סמוך ללימודו אף שישתמש בהם לאחר זמן [היינו אף יותר משעה], דבכה"ז אף חשיב כסעודה אחת ארוכה שמותר לברור בתחילת הסעודה לסוף הסעודה, נדעם ההיתר בברירה לצורך הסעודה הוא משום שכן דרך האוכלים להכין סמוך לסעודה את כל הסעודה, וה"נ דרך הלומדים להכין סמוך ללימודו את כל הספרים הנצרכים ללימוד נושא זה].

* השיעור השבועי נמסר על סימן ש"ט סעיף ג', ולכן כל מקום שמוזכר בסתמא מקור של סעיף או ס"ק מספרי האחרונים הוא מסימן ש"ט.

ג. פיזור התערובת

תערובת של מינים שונים [ב' מיני מאכלים, אוכל ופסולת, בגדים, משחקים] אעפ"י שאסור למיינם, מכל מקום כתבו רוב הפוסקים^ט דמותר לפזר את התערובת בבת אחת כדי שלא יהיו המינים מעורבים זה בזה, ועל ידי זה יוכל למיינם כרצונו, דמעשה ברירה הוא לקחת מין אחד מחבירו, אך פיזור התערובת אינו בכלל זה, דלא ברר בידו אלא נברר מאליו^י. אך יש פוסקים^{יא} האוסרים אף לפזר את התערובת, דדרך הבוררים לפזר התערובת כדי שיהיה יותר קל למיינה.

ולדינא יש להקל בזה, אך יש להקפיד שהפיזור יהיה בבת אחת לכל הקבוצה ולא פיזור יחידים, דאז נחשב כבורר אחד והרי זה בורר גמור.

לפיכך סוגי משחקים שונים שהתערבבו יחד, מותר לפזרם בבת אחת באמצעות מטאטא, ואם כעת אינם מעורבים יחזיר כל משחק לקופסא שלו^{יב}.

כמו כן סלסלה עם גרביים מסוגים שונים^{יג} ורוצה לברור גרביים בלילה לצורך הבוקר, יפזר את הסלסלה באופן שהגרביים כעת מופרדות ורחוקות וכך רשאי ליטול כרצונו.

ד. ברירה בחדר חשוך

החוט שני (ח"ב עמוד ע') כותב דבגדים או ספרים הנמצאים בסמיכות בחדר חשוך ולא רואה את אשר חפץ, אם אינם מונחים בתערובת^{יד} אלא שמחמת החושך מתקשה להבחין ביניהם, מותר להוציא אחד אחר השני לאור עד שמוצא את חפצו, דכיון שבאור אין זה תערובת, הרי שהחושך לא נותן לזה שם תערובת, וכ"כ באיל משולש (פי"ח הערה ט"ו).

אך דעת האג"מ (ח"ד סימן ע"ד בורר אות י"ב) והגרי"ש אלישיב (שבות יצחק ח"י עמוד ל"ה) דהחושך נותן לזה שם תערובת היות ומונחים בסמיכות וכעת אינם מזוהים^{טז}. והעיקר להקל דכן מסתבר^{טז}.

ואם הם מונחים בתערובת ומחמת החושך לא מזהה את הבגד או הספר שצריך, מותר לו לקחת אחד אחר השני לאור כדי שימצא את מבוקשו, דכעת נחשב דרך

שימוש וכתבאר לעיל באריכות^{יז}.

ה. ברר בטעות מה שאינו חפץ

השביית השבת (סק"י) כתב עפ"י ספר הזכרונות, דאם היתה דעתו לקחת מהתערובת מין מסוים שחפץ בו, ובטעות עלה בידו מין אחר, יחזירו לתערובת ולא עובר על איסור בורר, אך אם הניחו מחוץ לתערובת עבר באיסור בורר. וכ"כ בשו"ת מהרש"ג (סימן ל"ז ונ"ד).

לפיכך סלסלה ובה פירות מעורבים או צלחת עם פיצוחים^{יח}, אם היתה דעתו לקחת מין מסוים שחפץ בו כעת ובטעות עלה בידו מין אחר, יחזירו לתערובת. ואם הניחו מחוץ לתערובת, עבר באיסור בורר. והוא הדין אם עלה בידו בטעות פסולת, כגון פיסטוק ריק, דיחזירו לתערובת ולא עבר איסור.

אך יש פוסקים הסוברים שלא עבר איסור אף אם ישליכם חוץ לתערובת, כיון שדעתו היתה להוציא המין שחפץ בו עתה^{יט}.

אך מ"מ לכל השיטות אסור להושיט ידו לקערה וליטול על הספק אולי יעלה בידו המין שחפץ, דהרי זה ספיקא דאורייתא^כ, אלא יש להתבונן קודם נטילתו^{כא}.

ו. מיון בין חפצים והיתר נטילה מהתערובת כל הבא ליד

נכתבאר לעיל דדעת רוב מוחלט של הפוסקים שיש בורר גם בכלים ספרים ובגדים אעפ"י שאינם גידולי קרקע. ולכן כתבו רוב הפוסקים^{כב} דאם יש לפניו ערימת ספרים מסוגים שונים^{כג}, אסור למיין בין הסוגים כדי לסדרם בספריה, וכן אם יש לפניו תערובת של סכ"ס אסור למיין בין הסוגים להניח כל אחד במקומו.

אך דעת הגר"ע יוסף (יביע אומר ח"ה סימן ל"א) דיש להקל בזה משום שיש כאן כמה סניפים שאפשר לצרף^{כד}.

לשיטת האוסרים, נחלקו הפוסקים באופן שנוטל מכל הבא ליד על מנת לסדרו במקומו אם הוא מותר. דעת האור לציון (פלא תשובה ד') ושבת הלוי (ח"א סימן צ"א) שבכה"ג אין איסור בורר, משום שבורר הוא רק בצורה של מיון ולא בצורה של נטילה מכל הבא ליד אף שדעתו לסדרם במקומם. אך דעת הגרי"ש אלישיב

כמו כן נראה דכשכאבים לתפילת שחרית ביום שבת, מותר לברור חומש לקריאת התורה [אף שישתמש בחומש לאחר שעה מברירתו], דשחרית קריאת התורה ומוסף נחשב כתפילה אחת, דכן דרך המתפללים לקחת סידור וחומש בכניסת לבית הכנסת ולא לחפש חומש לפני קריאת התורה. אך מכיון שיש קצת להסתפק בזה, שמא אין קשר בין שחרית לקריאת התורה, לכן נכון לקרוא בחומש פסוק בעת ברירתו. [אך מ"מ בורר בחומש שייך רק כשהחומש נמצא בתוך תערובת של סוגים שונים של חומשים שיש הבדל ניכר וברור ביניהם, הן בהוספת מפרשים והן בשינוי מהותי בכתב, אך אם אין הבדל ניכר ביניהם, הכל נחשב כמין אחד שאין בו דין ברירה].

כמו כן כשבורר עלון מתוך עלונים שונים קודם שחרית כדי לקרוא בו בקריאת התורה בין גברא לגברא, דינו כדיון חומש שמותר וטוב לקרות בו מעט, דגם בזה הדרך לעשות כן לאותם שמעיינים בעלונים בין גברא לגברא.

אך אם יש הפסקה בין שחרית לקריאת התורה, הרי זה כשני זמנים נפרדים ואסור לברור את החומש והעלון קודם שחרית לקריאת התורה.

כמו כן אם בבית הכנסת זה הרגילות שהגאבי מחלק את החומשים לפני קריאת התורה, ואף הוא רגיל כן נראה דאסור לו לברור החומש קודם שחרית, דאין זו הדרך ולא חשיב לאלתר.

ט. אג"מ (סימן ע"ד דיני בורר אות י"א), הגרש"ז אויערבך (שו"ש סק"ח), הגר"ש וואזנר והגר"נ קרליץ (איל משולש פ"ט הערה פ"א). וכולם הוכיחו כן מדברי רש"י בשבת (ער ע"א) בביאור הגמרא שדא קמיייהו כלכלה דפירי, דלא רצה לברור האוכל מתוך העלים לפיכך שטח לפנייהם כדי שיטלו ויאכלו, דבשטיחתו האוכל נפרס מאליו.

י. ובשו"ש (שם) הסתפק אם גם לעצמו מותר או רק לצורך אחרים, וצידד להקל בזה.

יא. הגרי"ש אלישיב (איל משולש פ"ט הערה פ"ה). וביאר את הגמרא הנ"ל דכיון שפירי כדי שיאכלו לאלתר, לכן הוי דרך אכילה ומותר.

יב. אך צריך להקפיד לפזר את כל המשחקים ביחד [או לפזר כמה משחקים ביחד אף שחזור על פעולת הפיזור מספר פעמים], אבל לפזר אחד אחד אסור.

יג. כגון שהם בגדלים שונים, או שהם בצבעים שונים דשייך בהם בורר כמבואר באג"מ (ח"ד סימן ע"ד בורר אות י'). ואם חלק מהגרביים עם חורים וראויים לשימוש רק בשעת הדחק, יש בזה בורר דרבנן, דמבואר במשנ"ב (ס"ק ז' וט"ו) שאף במין אחד אם חלק ממנו ראוי לשימוש רק בשעת הדחק, יש בו איסור בורר.

יד. כגון שהבגדים נמצאים על קולבים בארון, ובספרים צריך שיעמדו בספריה וכתבאר לעיל.

טו. ויעויין שם באג"מ שהיקל מטעם אחר, ולא זכיתי להבין דבריו.

טז. וממש"כ המנחת חינוך (מוסף שבת בורר אות ה') דאסור לברור בחושך ע"י אור הנר, אין להוכיח לאסור, דהוא איירי שהבגדים נמצאים בתערובת גם באור, וע"י הנר מזהה בחושך את מה שהיה לאור יום בלי נר.

יז. ואעפ"י שבאור אין זו צורת שימוש, מ"מ כשיש חושך, כך צורת השימוש. ואם יכול בקל להוציא את כל הערימה לאור ולברור את אשר חפץ, כך יעשה, דמסתבר שבאופן זה, זו צורת השימוש, היות ונעשה יותר בקלות.

יח. היינו שמעורבים יחד, אך צלחת פיצוחים מחולקת אין זה בגדר תערובת, היות ומחיצות הצלחת מפרידות כל מין לעצמו. והוא הדין שקית ובה שקיות פיצוחים, אין זה תערובת, דהשקיות מחלקות ומפרידות.

והכלל בזה דכל שהכלי נצרך להחזקת המאכל היות ולא שייך שיתערבבו יחד המאכלים [כגון קופסאות עם סליטים, תבניות עם מאכלים, חטיפים שונים באריזותם וכולם בתוך שקית, וכן בקבוקים עם משקאות], הרי שאינו מפריד להיותו קבוצה נפרדת, אבל בכה"ג שיכולים להיות ביחד כגון שקית שיש בה שקיות פיצוחים, הרי שהשקיות שלהם עושות הפרדה.

יט. שפת אמת (שבת עד ע"א ד"ה ת"ד), הגר"מ פיינשטיין (איל משולש פ"ו הערה ק"ג), הגרש"ז אויערבך (שו"ש סק"י). והגרש"ז"א שם חילק בין אם הרים בטעות פסולת שאינו צריך להחזיר, לבין הרים בטעות מין שאינו חפץ בו דצריך להחזיר כדי שלא יראה כמכין לברור אם יניחנו במקום אחר.

כ. דאם יעלה בידו פסולת או מין שאינו חפץ, נמצא בורר פסולת מתוך אוכל, ואף שכוונתו להיתר, מכל מקום המעשה מקלקל את הכוונה, היות ולא עושה כפי הכוונה. ולא שייך להיתר מדין אינו מכין ולא פסיק רישיה, היות ועוסק במעשה ברירה ולא במעשה אחר, וכעין המבואר במשנ"ב בסיומן שט"ז ס"ק ל"ה.

כא. אך אם רוב מוחלט הוא אוכל ומיעוט פסולת, כגון שיש מעט פיסטוקים ריקים בתערובת, אין צריך להתבונן קודם נטילתו, דאלוין בחר רובא בצירוף שכוונתו להיתר, ואם עלה בידו הפסולת יחזירו לתערובת וכו"ל.

כב. אור לציון (פלא תשובה ד'), שבת הלוי (ח"א סימן צ"א), הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ג סעיפים פ"ה, פ"ח ופ"ט), שביתת השבת (סקכ"ו), הגרי"ש אלישיב והגר"נ קרליץ (איל משולש פ"א הערה ל"ב).

כג. גם סידורים בנוסח שונה נחשב שני מינים, אך אותו הנוסח נחשב מין אחד, אף שהעימוד והכתב שונים, אך אם יש באחד מה שאין בשני, כגון תפילות נוספות או הלכות, הרי זה שני מינים.

כד. א. שהם ניכרים היטב והרי זה כבורר ועומד. ב. ספק הפמ"ג דהי מינייהו אוכל והי מינייהו פסולת, דכעת לא חפץ בשניהם ולאחר זמן חפץ בשניהם. ג. שיטת רבינו ירוחם שנחשב לאלתר מכיון שמכין אותם לשימוש הבא. ד. שיטת האחרונים דבשני מיני מאכלים מותר לברור את מה שרוצה לשימוש הבא. ה. דעת מקצת מהאחרונים שאין בורר בדבר שאינו גידולי קרקע.

והגר"נ קרליץ (איל משולש פ"א הערה ט') דאף באופן זה שנוטל מכל הבא ליד יש איסור בורר, מכיון שכונתו לסדרם במקומם.^כ

ולמעשה נראה דיש להקל לסדר את הספרים והסכו"ם בנטילת כל הבא ליד, דנוכל לצרף לפוסקים המקילים בזה את כל הסניפים שכתב היביע אומר.^כ

לפיכך ערימת ספרים מסוגים שונים, אסור למיין בין הסוגים כדי לסדרם בספריה, אך רשאי ליטול אחד אחר השני מכל הבא ליד ולהניחו במקומו, כיון שלא ממיין בין הסוגים. כמו כן רשאי להחזיר סכו"ם למקומו בדרך זו, שנוטל מכל הבא ליד בלי שימת לב כלל ומניחו במקומו.

וכן יעשה גם בסידור תהילים המחולק אחר הנחתו על השולחן בתערובת בסיום הקריאה, דיקח מכל הבא ליד ויניחנו בתוך הקופסא במקומו.^כ

ז. פינוי סכו"ם מהשולחן

הפוסקים כותבים^כ דמותר לפנות צלחות וסכו"ם מהשולחן כרגילותו אעפ"י שהכלים סמוכים זה לזה וכן יש גם מאכלים שסמוכים לכלים, מ"מ אין זה בגדר תערובת משום דכל אחד ניכר לעצמו ובפרט שכל אחד בגודל אחר.^כ

במקרים קיצוניים שכל הכלים והסכו"ם צפופים ומונחים אחד על השני, יש לדון זאת כתערובת^ל, ובאופן זה יקח מכל הבא ליד ויניחנו במקומו הראוי לו, וכתבאר לעיל. אך כשמגיע לסכו"ם שמעורב בו פסולת יש ליטלם יחד, דאם יטול רק את הכלי הרי שברר אותו מהפסולת. כמו כן אם לאחר קיפול המפה עם כל הפסולת רואים איזה כלי בתוכה, פשוט הדבר שהכל מוגדר כתערובת ואסור להוציאו אא"כ ישתמש בו לאלתר.

ח. תערובת של מוצק בתוך נוזל

השביית השבת (ס"ק כ"ה) והקצות השולחן (סימן קכ"ה סק"ד) כותבים דדבר מוצק גדול הנמצא בתוך נוזל אינו מוגדר כתערובת, משום שכל אחד נפרד לעצמו.^{כא} וכן פסקו החזו"ע (שבת ד' עמוד ר"ל) והשש"כ (פ"ג ס"ד). אך מבואר בשביית השבת (שם) דדין זה הוא רק בדברים גדולים, אבל דברים קטנים המעורבים

במים, יש בהם דין בורר, דנחשב כתערובת דיש קצת טורח בהסרתם. ונביא עתה מספר דוגמאות מעשיות לדין זה.

א. אגוזים או ביצים בתוך מים, או בשר בתוך מרק, שניכר היטב ההבדל בין המוצק לנוזל, מותר לשפוך את המים מהם, או לברור אותם מהמים על דעת לאוכלם לאחר זמן.

ב. מותר לשפוך את המים המעורבים עם המלפפון חמוץ.

ג. אסור לשפוך את המים של התירס, טונה, אפונה וגזר, זיתים^{כב} וכדו', דנחשב בורר פסולת מתוך אוכל, ובכל המאכלים הללו מותר לשפוך רק את הנוזל שמעל גובה האוכל משום שאינו מעורב עם האוכל כמבואר בשו"ע בסעיף י"ד.

ד. אסור להוציא חתיכות קטנות של קרח מתוך המשקה כשאין דעתו לאוכלן לאלתר, וכ"פ השש"כ (פ"ג ס"כ).

ה. אטריות או חתיכות ירקות קטנות במרק, אסור לסננם או ליטלם במצקת מחוררת, דנחשבים הם כתערובת^{כג}, אך חתיכות גדולות של ירקות [גודל אגוז ומעלה^{כד}] ובשר, מותר לסננם מהמרק אף באמצעות מצקת מחוררת, דאין כאן תערובת ולא שייך דין בורר כשאין תערובת.^{כה}

ו. אולם אם במרק יש כמה סוגים של ירקות, אסור להוציא סוג אחד על דעת לאוכלו לאחר זמן, היות ובורר מהסוגים האחרים, דהירקות נחשבים מעורבים אחד עם השני^{כז}, וה"ה כשרוצה להוציא את הבשר ונשאר בסיר תפוחי אדמה, אך מותר לשפוך את המרק מתוכם, דברירת מרק מותרת מחתיכות גדולות היות ולא נחשבים כתערובת.^{כח}

ז. מותר להפריד בין הדגים לרוטב אם הם חתיכות גדולות, אך אם יש עמהם גם חתיכות ירקות קטנות או חתיכות דגים קטנים, אסור להוציא את הרוטב היות והוא בתערובת עמהם, וכן אסור להוציא את הדגים לבד לאוכלם לאחר זמן, משום שבורר בין הדגים לירקות.^{כט}

כה. והגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ג סעיף פ"ה) התיר לקחת את הסכו"ם הרטוב מכל הבא ליד, לנגבו ואחר הניגוב להניחו במקומו. ומשמע שהצריך דוקא ניגוב, וסברתו בזה צ"ע. כו. ויש לציין דאף שביביע אומר התיר לכתחילה למיין את הסכום והספרים אף בלי הפתרון שנוטל מכל הבא ליד, מ"מ בחזו"ע (שבת ד' עמוד ר"ד) חזר בו קצת, דאחר שהביא את כל הצירופים להקל סיים דטוב יותר שאחר שטיפת הכלים יקח מכל הבא ליד לנגבו ויניחנו בתא המיוחד לו.

כז. ובזה אף לדעת היביע אומר הנ"ל אין להקל, דכיון שמונח בערימה אינו ניכר, דבגבו של הספר לא כתוב כמו בשאר ספרים, ועיקר היתרו שם שהסוגים ניכרים כל אחד לעצמו. כח. הגרש"ז אויערבך (שו"ש הערה י"ח), הגר"ש אלישיב (מאור השבת ח"ד עמוד תקע"ג הערה ל"ד, איל משולש פ"א הערה ל"ז) והגר"ש וואזנר (איל משולש שם).

כט. וה"ה לסכו"ם הנמצא בתוך הצלחת עם שיירי מאכל דאין זה תערובת משום שהסכו"ם ניכר בפני עצמו ובוולט משאר השיירי מאכל, ולכן מותר להוציאו (וכ"כ הגרש"ז א"ש). אך אם רובו המוחלט שקוע במאכל, הרי זה תערובת וצריך להוציאו על דעת להשתמש בו לאלתר [כגון לדחות עמו את הפסולת מהצלחת לפח].

ל. אך איסור בורר הוא רק בתערובת של ב' מינים, אבל במין אחד אין איסור בורר, ונביא כמה דוגמאות בכלים ובסכו"ם מה נחשב לב' מינים ומה נחשב למין אחד. א. צלחות שטוחות ועמוקות נחשבות כשני מינים, היות ומשמישים למטרות שונות, אך צלחות שטוחות קטנות וגדולות נחשבות מין אחד, דבשניהם ניתן להשתמש את שני השימושים, אא"כ הם קטנות במיוחד.

ב. צלחות וסכו"ם בצבעים שונים נחשבים שני מינים אם מקפידים על שימושם כל צבע בנפרד. ג. כף, מזלג, סכין וכפית מוגדרים כשני מינים, היות ומשמישים למטרות שונות, אך מזלג גדול וקטן הוי מין אחד.

ד. סכו"ם בשרי וחלבי נחשבים שני מינים, וכדין מאכל איסור והיתר [ואעפ"י שנחלקו בזה הפוסקים כמבואר בשש"כ (פ"ג הערה ק"ב) מכל מקום נקטין לאסור כמבואר בדבריו שם (בסעיף פ"ז), וכ"פ הגרש"ז אויערבך (שו"ש ס"ק י"א), וכ"כ האיל משולש (פ"ו ס"ט) בשם כמה פוסקים].

לא. ומבואר בדבריהם דלא רק דבר מוצק חלק [כגון ביצה] מותר לברור מהמים, אלא גם דברים שאינם חלקים [כגון בשר או תפוח אדמה] שהמים נדבקים ונסרחים בהם, אינם מוגדרים כתערובת עם המים. ובאיל משולש (פ"ו ס"א) הביא שיש אוסרים בזה.

לב. בשביית השבת שהוא מקור ההיתר שדבר מוצק וגדול לא נחשב לתערובת, לא מבואר מה נחשב לקטן ומה לגדול. אך מכיון שבהיתר גדולים כתב אגוז, נראה דאין להקל בדבר שהוא יותר קטן מזה, דאין לך בו אלא חידושו. אך יעויין בחזו"ע (שם) שהתיר אף בזיתים.

לג. ולחזו"ע הנ"ל לכאורה מותר אף בזה. לד. כתבאר לעיל בהערה.

לה. ואעפ"י שהפמ"ג (משב"ז ס"ב, א"א ס"ה) הסתפק אם מותר לברור בכלי במין אחד, מכל מקום במג"א (ס"ק ט"ז) ובמשנ"ב (סקנ"ח) מוכח דמותר לברור בכלי במין אחד משום שאין כאן תערובת, ולכן הוא הדין כאן.

לו. אא"כ הם רחוקים אחד מהשני. לז. ומותר להפריד בין המרק לירקות באמצעות מצקת מחוררת אף שלקח רק חלק מהסוגים, דהפרדה במצקת שדינה ככלי מתייחסת רק להפרדה בין הנוזל למוצק וזה מותר דאינו תערובת, אך כלפי ההפרדה בין המוצקים אין זה אלא כיצא אריכתא, דהלא יכול להפריד ביניהם גם בידו או במזלג, והמצקת לא מסייעת בזה אלא שלא יטנפו ידיו, ולכן מותר כל שדעתו לאכול לאלתר את הירקות שמוציא.

מיהו אם יש גם חתיכות ירקות קטנות, או גם אטריות וכל כיוצא בזה מאכלים קטנים, אסור להשתמש במצקת מחוררת ללקיחת המאכלים, היות ולוקח גם מאכלים קטנים מהנוזל, והרי זה בורר בכלי ואסור אף לאלתר.

לח. ובזה אסור אפילו אם הם חתיכות ירקות גדולות.

"ישוהו בי יושבי שער": שיחת היום בהיכלי התורה

יומא טבא לדבנן נפל נהורא בבי מדרשא
עם צאתו לאור
של כרך חדש בסדרת הספרים הנפלאה

הליכות שבת

פרי עמל עיונו של הגאון הגדול
הרב אופיר יצחק מלכא שליט"א
אשר פקיע שמייה בכל היכלי התורה
בבהירות קולמוסו

כרך חדש!

על
סדר השו"ע
סימנים
שיג - שיח
דגג - דגט

ועתה ראה אור בסיועך דשמיא
ברכא דכולא ביה:

- בונה וסותר בכלים ובקרקע
- עשיית אוהל וסתירתו
- צידה ונטילת נשמה • קושר ומתיר
- בישול • שהייה, חזרה והטמנה

אור גדול יבוא לכל בית בישראל
בפסקי הרב שליט"א, לבני אשכנז ולבני ספרד
בהכרעת ההלכה למעשה, בבהירות נפלאה
דבר דבור על אופנו
באופן שמיקל על זכרון ההלכות.

• בואו ונצא לקראת שבת מלכתא •

לרכישה ברחבי הארץ *5047* שלווחה 3

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות | יו"ל ע"י צוף הוצאה לאור | הפצה: קולמוס

לרכישת ספרי מורנו
הגאון הרב אופיר יצחק מלכא שליט"א
בכל רחבי הארץ
ניתן לחייג לטלפון *5047* שלווחה 3 ואח"כ 1

השיעור של מורנו הרב שליט"א יוצא בכל שבוע בעלון ובגליון, העלון הוא תמצית עיקרי הדברים שנאמרו בשיעור, והגליון [כעשרים עמודים] הוא השיעור במלואו עם כל המקורות ובירור וביאור הדינים לעומקם.
לקבלת הגליון נא לשלוח בקשה למייל: HL50475047@gmail.com
ניתן להוריד את כל העלונים והגליונות שיצאו עד כה באתר קול השון.

השיעור נמסר בימי חמישי בכולל "תורת שמעון" הר נוף ירושלים | להארות או הערות ניתן לפנות d0556750270@gmail.com
המעוניינים לסייע בהדפסת העלון לזיכוי הרבים או להקדיש את העלון לרפואה, להצלתה או לעילוי נשמה וכדו ניתן לפנות בטלפון *5047* שלווחה 9 (24 שעות מענה ממוחשב ומהיר)
העלון הוא עיקרי הדברים שנאמרו בשיעור, השיעור במלואו יוצא בכל שבוע בחוברת. המעוניינים לקבל את הגליון או העלון בכל שבוע למייל ניתן לפנות למייל HL50475047@gmail.com